ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 30 mei 2015

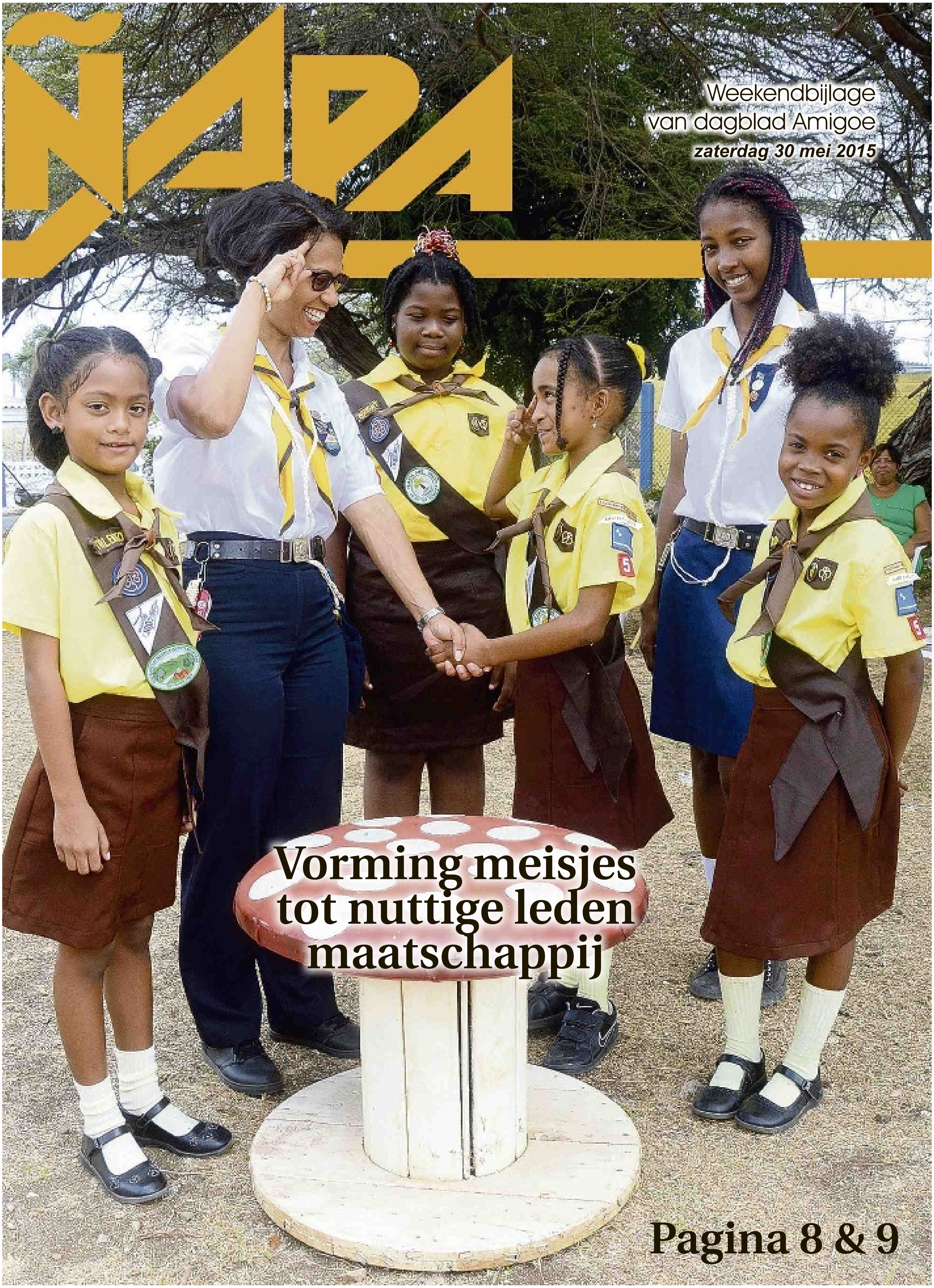

Vorming meisjes tot nuttige leden maatschappij

Pagina 8 & 9

Inhoud

1 Voorpagina
2 Inhoud
3 Uitgelicht
4 & 5 Gezondheid
6 & 7 Literatuur
8 & 9 85 jaar Agpna
10 Reizen
11 Eten & drinken
12 & 13 Historische medische serie
14 Recht
15 Puzzels
16 CuraMix

Foto van de week.

Ñapa werd er door Laureen Sprock op attent gemaakt dat op de foto van vorige week de brassavola nodosa (varenvereniging Pterophyta-voorzitter Pedro Atacho houdt het op een orchidee) en een hertshoorn prijkten. Dank voor deze correctie. Terug tot de orde van de dag. Pedro Atacho zond deze mooie opname van de Platycerium Elemaria. Het betreft hier een hybrid tussen Platycerium Stemaria en Platycerium Elephantotis.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede
Oscar Vanegas

Stagiaire: Merlin van Mil

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marja Berk
Misha Bemer
Monique Casimiri
Jeannette van Ditzhuijzen
Hans de Haan
Elisa Koek
Brede Kristensen
Edsel Sambo
Elton Sint Jago
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Thuis.

Expo Joden in de Cariben

Monique Casimiri

Met vriendinnen van Curaçao bezocht ik begin februari de tentoonstelling 'Joden in de Cariben, vier eeuwen geschiedenis in Suriname en Curaçao'. Prachtig opgezet in het Joods Historisch Museum in Amsterdam.Ik leerde er nieuwe dingen en las er dingen die mij bekend waren. En terwijl wij daar rondliepen hadden we continu genoeg gespreksstof onderling. Veel van wat wij zagen riep een herinnering op of een herkenning. En blijkbaar zijn we allen wat associatief aangelegd, want het ene onderwerp werd voer voor het volgende. En zo vloog de middag om. Eerlijkheidshalve moet ik erbij vertellen dat door al ons geklets ik niet alle informatie tot mij heb genomen die mij werd aangeboden. Dus een keer teruggaan zal vast weer de moeite waard zijn. Eén van de dingen die ik herkende was het doosje van Spritzer en Fuhrman. Dat zachtroze doosje. Ook ik had er één thuis. Nadat daar een kettinkje in had gezeten en later onze kindertanden is hij in de vergetelheid geraakt, maar ik maakte een mentale aantekening om thuis te gaan zoeken. Het zou vast nog wel ergens liggen. Hoewel ik een aantal van de vriendinnen in geen tien jaar had gezien, maakte dat niets uit. Dat vind ik nog steeds zo bijzonder en waardevol van de vriendschappen die ik heb opgedaan op Curaçao. Het maakt niet uit wanneer je elkaar weer ziet, het is altijd even hartelijk en je hebt altijd genoeg te bespreken met elkaar. Bij de tentoonstelling hoorden ook vele video-opnames. Gemaakt van een aantal familieleden van Joodse families van Curaçao. Ik kende er een enkeling van. De namen van de anderen waren wel bekend. Ik kende hun neven, nichten, kinderen en soms kleinkinderen. Eén mevrouw had mijn aandacht. Mevrouw Joan Da Costa Gomez-Capriles. Een dame van weleer. Een grande dame. Ze sprak vol liefde over haar geloof, maar ook over het eiland, de cultuur en de mensen om haar heen. Mijn vriendinnen kenden haar persoonlijk en vulden haar verhalen aan voor mij. Nog meer details, andere anekdotes, ze hadden allemaal een eigen verhaal bij haar. Aan het einde van de middag leek het net of ik haar ook persoonlijk had gekend, hoewel ik er bijna zeker van ben dat ik haar nimmer persoonlijk heb mogen ontmoeten. Verbaasd hoorde ik nog geen twee maanden later van haar overlijden. Het duurde even voordat ik de stukjes aan elkaar wist te plakken. Ik wist dat er iemand was overleden. Ik hoorde het van familieleden die op hun beurt weer familie van haar waren, maar dat we het over een en dezelfde persoon hadden werd mij pas na een paar dagen duidelijk. Nog zie ik haar zitten, op de porch, statig in haar jurk, de haren netjes gekapt. Streng kijkend, maar met een ondeugende blik in haar ogen. Ik ben blij dat ik haar alsnog heb mogen leren kennen via deze videobeelden en van de verhalen van mijn vriendinnen.

Uitgelicht.

Excursie naar Malpais

Leerlingen van de Gouverneur Laufferschool zijn op excursie geweest naar de vuilstort van Selikor bij Malpais. Ze leerden van alles over afval en het recyclen daarvan en werden ongetwijfeld een stukje milieubewuster. Buitenlessen maken deel uit van het schoolprogramma van de school.

Medisch.

Nieuwe diagnostiek

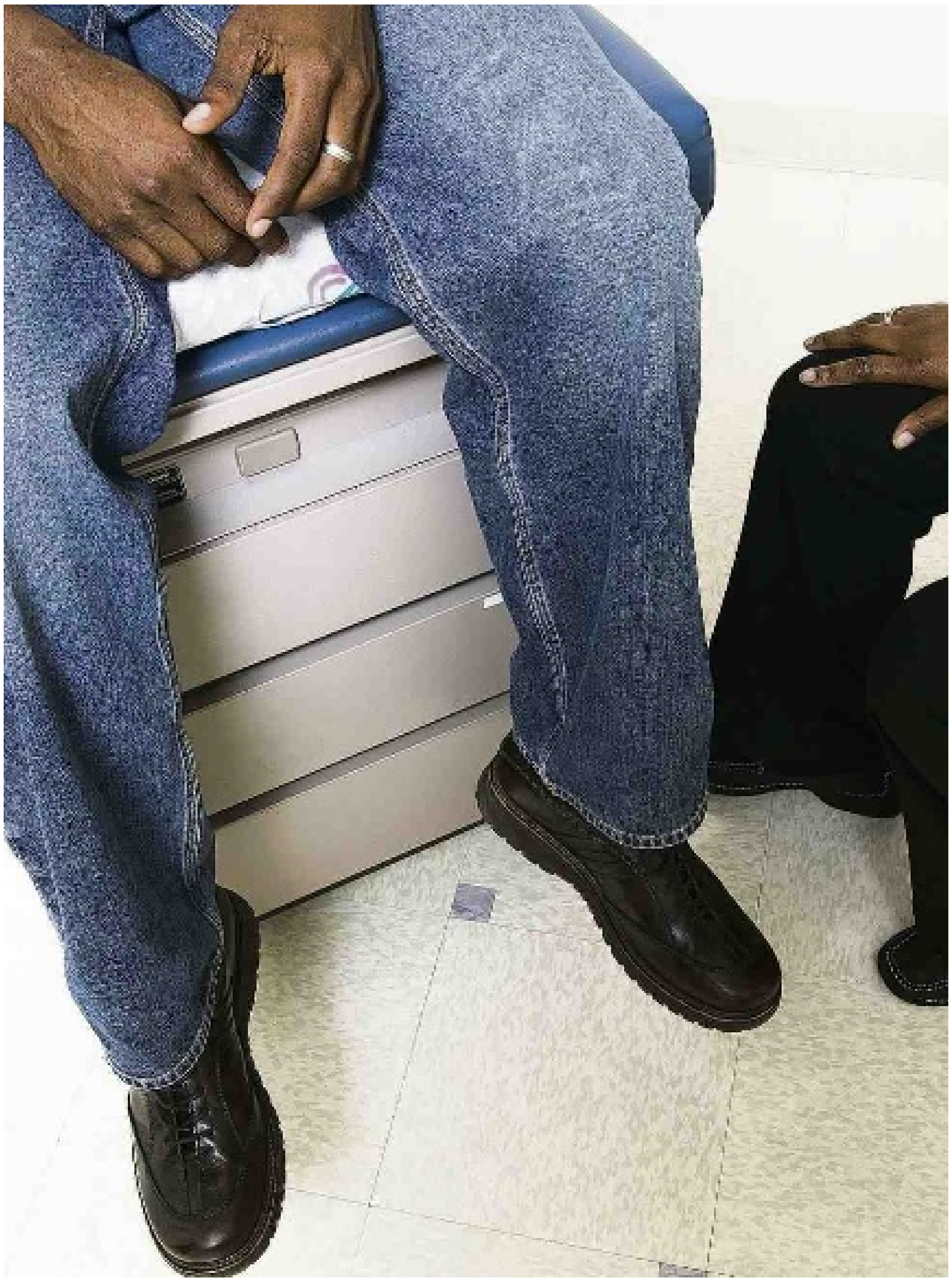

Er lijkt eindelijk een doorbraak te zijn bereikt op het gebied van diagnostiek voor prostaatkanker en wel door middel van een MRI-scan. Een groot Nederlands onderzoek hiernaar staat in de startblokken.

Tekst: **Hans de Haan**

In 2009, in mijn eerste jaar dat ik voor de Ñapa ging schrijven, heb ik een artikel gewijd aan prostaatkankerscreening, met de zure ondertitel: ‘minder doden, meer ellende’.
Hierna heb ik er geen aandacht meer aan besteed, omdat er geen nieuwe ontwikkelingen van betekenis waren hierover. Dit is nu wel het geval, want er zijn in Nederland twee nieuwe technieken ontwikkeld, de MRI-scan en de Quattro-test van urine. Ik zal nu eerst enkele delen van mijn eerste artikel citeren om de lezers weer te informeren over deze ziekte en het tijdig opsporen ervan.
Prostaatkanker is de meest voorkomende vorm van kanker bij mannen. Het is daarom logisch dat men deze ziekte het liefst zo vroeg mogelijk wil ontdekken. Dit ‘ontdekken’ is echter niet zo eenvoudig. De prostaat ligt diep in het lichaam en laat zich daardoor niet goed onderzoeken.
De enige laboratoriumtest (PSA= Prostaat Specifiek Antigeen) die kan aangeven of de prostaat ziek is, bleek niet betrouwbaar te zijn. Later werd namelijk vastgesteld dat deze test niet bij alle vormen van prostaatkanker verhoogd is en bovendien dat lang niet iedere verhoging ervan, het gevolg is van kanker.
Vervolgens is het moeilijk om prostaatweefsel te krijgen waarop de patholoog-anatoom een zekere diagnose kan stellen. Wegens de diepe ligging van het orgaan, moet men lange naalden gebruiken die op goed geluk in het orgaan worden gestoken om een bruikbare biopsie te verkrijgen, wat overigens een pijnlijke ingreep is.
Ondanks de toepassing van deze ingenieuze technieken, wordt toch maar weinig weefsel verkregen en de trefkans op weefsel met kanker is gering.

Positieve uitslag screening

Bij een positieve uitslag van de screening kiezen de uroloog en de patiënt - om geen risico te lopen - vaak voor een behandeling door middel van een operatie of bestraling.
Beide kunnen vervelende bijwerkingen geven, zoals een gestoorde urinelozing (incontinentie), vernauwing in de urinewegen (strictuur), impotentie (door verlies van de erectiele functie) en stoornissen van de dikke darm.
Dit geeft dus ellende die meestal goed te dragen is als je weet dat deze behandeling je leven heeft gered. Die ellende is echter kwellend als achteraf blijkt dat de hele behandeling eigenlijk niet nodig was.”

Prostaatkanker is de meest voorkomende vorm van kanker bij mannen

Vandaar, de zure ondertitel. Dit is namelijk het dilemma van de overdiagnostiek dat ook voorkomt bij vrouwen die borstkankerscreening hebben ondergaan, waarbij mogelijk iets kwaadaardigs werd gevonden.

Stand van zaken 2015

Prostaatkanker is de meest dodelijke vorm van kanker bij mannen.
Jaarlijks krijgen ongeveer 10.000 mannen in Nederland de diagnose prostaatkanker en sterven er circa 2.500 mannen aan de ziekte.
Bij screening wordt slechts bij 21 procent van de mannen daadwerkelijk kanker gevonden, bij wie de helft echter in een onschuldige vorm.
Bevolkingsonderzoek naar prostaatkanker kan een groot deel van deze sterfgevallen voorkómen, maar hiervoor is een goede methode nodig om de prostaatkanker duidelijk op te sporen, zonder hoge kosten of belastende onderzoeken.

voor prostaatkanker

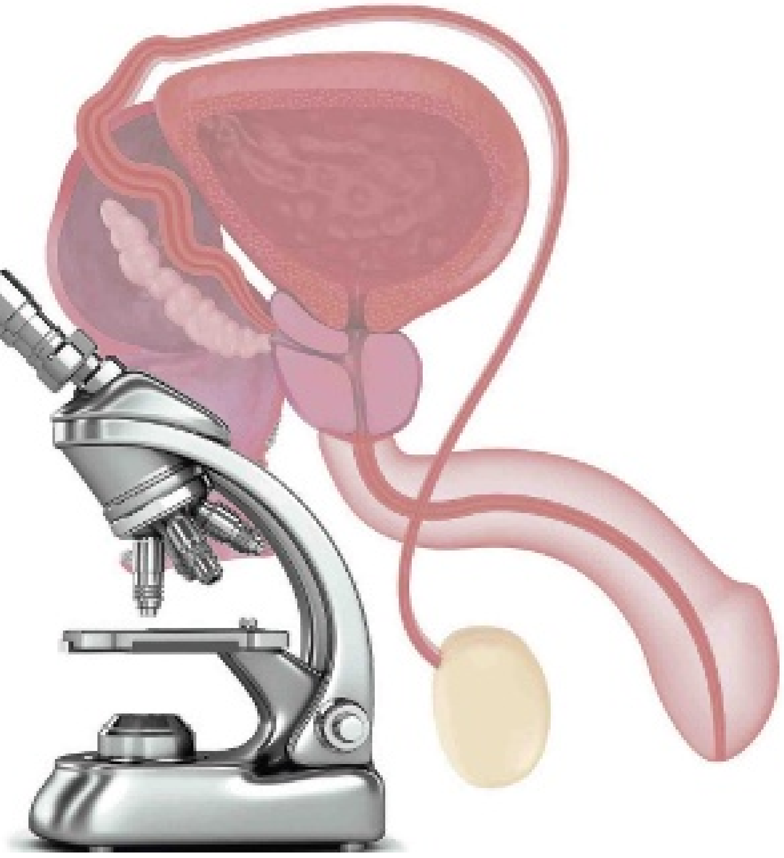

MRI-scan

Het is sinds kort aangetoond dat het ook mogelijk is om prostaatkanker vast te stellen met een MRI-scan. Op deze scan is ook te zien hoe agressief de tumor is en waar deze is gelokaliseerd.

Een MRI-scan is daardoor ook bruikbaar om bij patiënten met een verhoogde PSA-waarde vast te stellen of het al dan niet gaat om een gevaarlijke vorm van prostaatkanker. De radioloog Jelle Barentsz van het Radboud UMC verklaart: 'Deze combinatie van MRI-onderzoek met een PSA-test zou 90% van de onterechte diagnoses, en daarmee onnodige behandelingen, kunnen voorkómen.'

Onderzoek

Het Radboud UMC krijgt 1,25 miljoen euro van KWF-Alpe d'Huzes voor onderzoek om aan te tonen of de MRI geschikt is voor bevolkingsonderzoek naar prostaatkanker.

De combinatie van MRI-onderzoek met de PSA-test zou overdiagnose dus met 90% kunnen verminderen. Aan het onderzoeksproject 'Met prostaat MRI Meer Mans' doen 660 mannen mee in vier ziekenhuizen in Nederland (Radboud UMC, HagaZiekenhuis, Maasstad Ziekenhuis en Ziekenhuisgroep Twente.

Dergelijk onderzoek is nog nooit eerder op zo'n grote schaal uitgevoerd. De beoordeling van de MRI-scans gebeurt volgens een in Nijmegen ontwikkelde standaardmethode.
Op deze manier komt het MRI-onderzoek ook landelijk beschikbaar, in het geval dat deze wordt toegestaan voor de landelijke screening naar prostaatkanker.

Quatro-test

Gisèle Leyten van het Radboud UMC onderzocht de bruikbaarheid van de zogenaamde Quattro-test, waarbij de activiteit van vier genen wordt gemeten die gekoppeld zijn aan prostaatkanker. Op 8 december 2014 promoveerde zij hierop aan de UMC Radboud te Nijmegen.

Deze ontwikkelde PCA3-urinetest is beter in het ontdekken van prostaatkanker dan het uitvoeren van de vaak onnodige en pijnlijke biopten met de lange naalden.
Het nadeel ervan is wel dat met deze test niet worden vastgesteld of er ook sprake is van al dan niet ernstige prostaatkanker.
In 2015 komt de Quattro-test op de markt. Gisèle Leyten vermoedt dat de Quattro-test vooral nuttig is voor mannen bij wie de uitslag van de PSA-test reden tot twijfel geeft. De uitslag van een Quattro-test kan dan duidelijkheid verschaffen. De volgende stap is om dit vermoeden te bevestigen in een tweede onafhankelijke studie.

Ze schat in dat door invoering van de Quattro-test, in combinatie met de PSA-test, 50 procent van de prostaatbiopten kunnen worden voorkomen. Dit zou alleen in Nederland al een vermindering van ruim twintigduizend onnodige prostaatbiopten per jaar betekenen.

Op Curaçao?

Het is de vraag of deze test t.z.t. op Curaçao verkrijgbaar zal zijn, maar ook of deze test nog wel zinvol is, als blijkt dat met de MRI-scan inderdaad de diagnose met zekerheid kan worden gesteld, alsmede de ernst ervan en dat deze scan ook hier kan worden uitgevoerd.

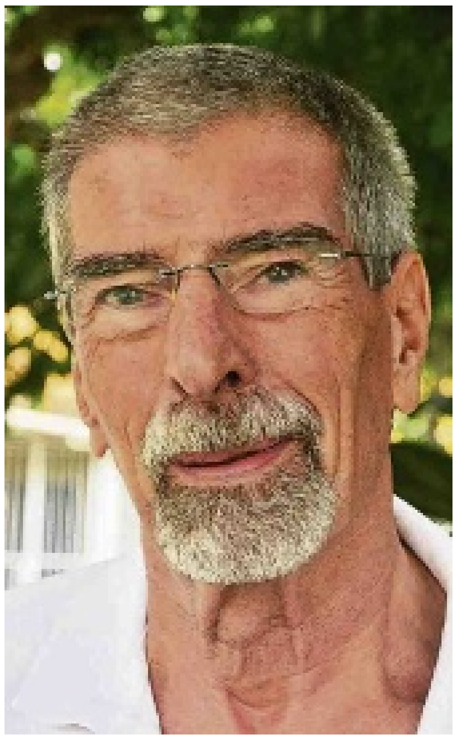

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Overzee was

Marlies Brenters beschrijft in haar begin mei verschenen debuutroman Overzee hoe het was om in de tijd voor 1969 op te groeien in een typisch Shell-gezin in Julianadorp, Curaçao. Ze gebruikt haar jeugdherinneringen als achtergrond voor een spannende intrige, waarin de bevoorrechte positie van de expats een volkomen vanzelfsprekendheid is.

Tekst en foto: **Mineke de Vries**

Marlies Brenters

"Over datgene wat je als kind als volstrekt normaal beschouwt, ga je pas later nadenken. Wij hadden alles, konden alles, mochten alles. Dat een dienstmeisje alleen een voornaam had, dat ze na haar werk naar haar huisje zonder elektriciteit in Mahuma liep, was een gegeven. Dat onze moeders, die als vrouwen van de Shell-employees niet mochten werken zich vermaakten met eindeloze koffieochtenden en clubjes, ook dat was zoals het was."

In dit decor gaat de hoofdpersoon Stella in Overzee toch wel de alter ego van Brenters - op zoek naar de achtergronden van de opstand in 1969. Brenters dook daarvoor in de geschiedenis. "Het feit dat de vakbond ageerde tegen Shell opende eigenlijk pas op dat moment mijn ogen." De conclusie uit het boek is dat er geen eenduidig samenbindend verhaal over de opstand is. Deze rode lijn van de opstand verweeft zich met de verwikkelingen tussen de hoofdpersonen. Brenters weet daarbij een spanning op te bouwen, die je in sneltreinvaart het boek doet uitlezen.

Sociale geschiedenis

Het boek speelt in het heden, waar flashbacks en beschrijvingen uit de tijd van de jaren zestig doorheen schemeren. Dat Brenters niet zo op de hoogte is van de huidige situatie op Curaçao, valt wel uit het verhaal op te maken, maar het was daarbij ook uitsluitend haar bedoeling het verhaal te vertellen van de sociale geschiedenis en de Curaçaose samenleving van de jaren zestig, zeventig. "Ik wil laten zien hoe een expatkind uit een Shell-gezin naar de wereld om zich heen keek."

Het was echt een andere tijd, aldus Brenters. "Voor 30 mei 1969 was de samenleving gesegregeerd, iedereen had zijn plek. Je had de Shell-mensen, de Sefardische joden - de bankeigenaren - de protestanten, die vooral in het bestuur zaten, de Asjkenazische joden als middenstanders en de zwarte Curaçaoënaars, van wie velen voor Shell werkten. Ieder bleef in zijn eigen laag, het mengde niet. Als kind sta je er niet bij stil hoe koloniaal het was. Ik heb Curaçao beschreven met de blik die ik als kind had, nu voel je daarover een lichte schaamte. Maar ik hoop dat lezers door dit verhaal het tijdsbeeld begrijpen. Dat is tegelijk de maat der dingen, dat je naar het verleden kunt kijken zonder er een emotionele reactie op te hebben.

Shell-meubels

Brenters woonde op Curaçao van haar zesde tot haar zeventiende. Samen met haar broertje vond ze het geweldig dat vader werd overgeplaatst vanuit het hoofdkantoor in Den Haag. "We logeerden een paar weken in een Shell-villa in Piscadera, daarna kregen we een huis toegewezen in Julianadorp. Nu Julianadorp zo begroeid is en de meeste huizen zijn verbouwd, zie je bijna niet meer dat het ooit eenvormige huizen waren, die slechts qua indeling enigszins verschilden." Desgewenst richtte Shell de huizen in, met loodzware onverwoestbare banken en tafels, uitgevoerd in de Shell-kleuren geel en rood.

"Ook voor ontspanning werd gezorgd, je kon zeilen bij Asiento op Brakkeput, op hockey, voetbal, zwemmen, tennis, bij de scouting op Rustenburg, maar ook verzorgden de moeders elke middag in Julianadorp clubjes voor ons kinderen in 'Skein' (hobby's): leer bewerken, naaien, rietvlechten. Voor de moeders zelf was ook genoeg te doen. Kortom, de Shell-mensen waren druk met elkaar, kwamen veel bij elkaar over de vloer, zoals expats overigens overal ter wereld doen."

Het was een ontspannen tijd met altijd wel een aanleiding voor een feestje en daarbij had iedereen het financieel erg goed. "Je was bovendien op elkaar aangewezen, er kwam zelden familie over, slechts met calamiteiten werd gebeld met Nederland, dat letterlijk en figuurlijk ver weg was. Daarbij was geheel helder tot welke groep je behoorde, iedereen wist welke rang je vader had. Zo werden de directeurskinderen voor elk verjaardagsfeestje uitgenodigd. En, je wist niet beter. Hoe cru het nu ook klinkt, de zwarte bevolking toentertijd was een soort 'tweederangsburgers'. Dat verklaart ook de opstand."

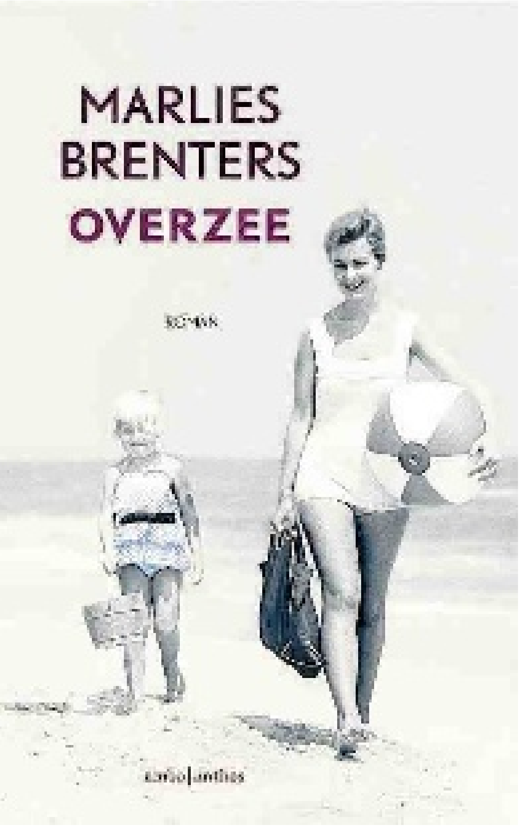

Dag van de opstand

Op de bewuste dag van de opstand moesten we opeens naar huis, maar beseften niet wat er gaande was, vertelt Brenters. "Via de radio hoorden we de verslagen, maar toen ik een paar dagen later met mijn vader ging kijken, schrok ik enorm van de plunderingen. De mij zo bekende winkels, zoals textielhuis Tauber, waar ik vaak met mijn moeder kwam, waren compleet verwoest door de brand. De drank die soldaat werd gemaakt tijdens de plunderingen heeft het zo uit de hand doen lopen. Ondanks dat er artikelen in de krant verschenen, had niemand verwacht dat het zo'n vaart zou lopen en tot een opstand zou leiden. Althans niet in onze kringen. Vanuit je comfortabele positie denk je onbewust dat het goed is zoals het is."

Gouden tijd

Vanzelfsprekend ging Brenters naar de Schroederschool, daarna naar het Peter Stuyvesant, toentertijd een blanke school. Er waren uitsluitend blanke docenten, niemand sprak Papiaments, dus geen reden te integreren. "We hadden het geweldig, het was de hippietijd, we liepen op Indiase slippers en bloezen met spiegeltjes. We kampeerden op Pannekoek, gingen de natuur in." Ook thuis was het een tijd van vrijheid met de ongekende luxe van elke middag vrij. "Veel vriendjes en altijd buiten. Nu is alles omheind, maar toen stond alles in open verbinding, je liep van de ene tuin de andere in. Het was een gouden tijd, onbezorgd, het leven is daar zoveel lichter." Toen ze in Nederland kwam in de eindexamenklas, merkte ze het verschil pas echt. "Tot half vier naar school en iedereen was serieus en saai." Na een tussenjaar in Amerika studeerde ze Engels in Leiden en richtte zich daarna tijdens opleidingen bedrijfskunde op de organisatiepsychologie. Na banen in de voorlichting begon ze in 2000 voor zichzelf. Met haar bedrijf begeleidt Brenters mensen in hun werk in relatie tot hun persoonlijkheid.

Pas in 1997 ging Marlies terug, met haar vader. "Soms komt de reflectie op je jeugd pas veel later." Hiermee begon de inspiratie voor Overzee, later ging ze nog een paar keer terug om mensen te spreken en onderzoek te doen. Veel bekenden stonden model en via via hoorde ze verhalen die ze verwerkte. Zo waren Nederlanders die een landhuis bewoonden de inspiratie voor Hennie en Jos die plantage Sans Souci kochten in Overzee. De wijk 'Oranjedorp' waar Stella opgroeit, is een samentrekking van Julianadorp en Emmastad, omdat de directiewoning in Emmastad stond en het gezin in Julianadorp woonde. Shell heet in Overzee GlobalOil. "Door andere namen te gebruiken sta je jezelf toe te fictionaliseren. Zo zijn ook de namen van de leiders van de opstand fictie, het is hierin onmogelijk je strak aan de werkelijkheid te houden. Op deze manier kon ik ook de bijeenkomsten van de Shell-directie meer vrijheid geven."

Om de tegenstellingen in het verhaal scherper aan te zetten, plaatste ze Stella's vader in de directie en beschreef haar moeder als koele zakelijke vrouw. Brenters schreef eerder twee non-fictie boeken gebaseerd op het Jungiaanse gedachtengoed. Waren dat verlengstukken van haar werk, Overzee is het verhaal van haar jeugd, met veel autobiografische elementen. Zo zijn alle jeugdherinneringen op waarheid gebaseerd, maar de verhaallijnen, personages en intriges zijn fictie, zoals het schandaal rond Stella's ouders.

ver weg

"Ik sluit niet uit dat dit wel gebeurd had kunnen zijn. De tropen hadden een ontremmend effect, iedereen was ver van huis en men voelde zich daardoor vrijer. Ik heb daar overigens geen oordeel over, het gebeurt overal in geïsoleerde omgevingen.

Alhoewel overspel binnen de groep dan getolereerd werd, daarbuiten was het echt not done. De kleurscheidingen gaven de marge aan." Ondanks dat schrijven haar gemakkelijk afgaat, kostte dit boek enorme discipline. "Je moet over zoveel barrières heen, moet er echt voor gaan zitten, je overgeven en dan komt de flow en inspiratie wel. Maar het vergt veel energie met zoveel tegelijk bezig te zijn, de verhaallijn, de personages, een logische tijdsindeling." Ondanks dat ze vooraf geen vaste structuur opzette, zijn er duidelijk spiegelpassages te vinden in het boek, zoals de flirt van de Nederlandse man met de verkoopster als zijn vrouw in Penha aan het passen is, wordt gespiegeld in het overspel met de secretaresse. Over het schrijven zelf deed ze een jaar. "Dan lever je het manuscript in, maar voor het commentaar van een redacteur moet je wel eelt op je ziel hebben. Die schrapt complete alinea's als zijnde oninteressant, maar ook personages die niets toevoegen. In totaal maak je drie versies met verschillende strenge juffen, die allemaal eigen dingen hebben aan te merken." Of het als literair werk zal worden betiteld, maakt haar niet uit. "Ik heb alleen een 'good read' willen schrijven."

Maar hij ligt er dan toch, Overzee. Een verhaal dat ons ook terugbrengt naar de tijd dat er nog geen resorts achter slagbomen waren, dat Banda'riba niet geürbaniseerd was, dat er nog geen Nederlandse, maar slechts Amerikaanse cruisetoeristen waren, die één dag het eiland aandeden; het Curaçao dat twee internationale hotels had, Avila en Continental (Plaza). "Ik weet nog dat het Hilton werd gebouwd, het eerste luxe Amerikaanse hotel. Je kon daar lid worden, wat wij natuurlijk deden." Het eiland was Amerikaans georiënteerd, met veel mooie zelfstandige winkels en lokale horeca. "Ik heb goede herinneringen aan Ritz, the place to be om wat te drinken, dat in Overzee terugkomt als Manhatten." Het was de tijd zonder inkomsten van het massatoerisme, de grootste werkgever was Shell. "Overigens viel me op hoe vies de raffinaderij nu is, in mijn tijd was altijd alles gepoetst. Niemand was toen ook op de hoogte van de vervuiling, het was geen issue. Ik denk dat je nog steeds op twee manieren naar Shell kunt kijken: als vervuiler of als bedrijf dat de welvaart op het eiland bracht." Wat er nu speelt rond een mogelijke aanklacht alsnog tegen Shell, daarvan is Brenters niet op de hoogte. "Een rechtszaak lijkt me trouwens niet verstandig, een uitspraak duurt minstens tien jaar. Steek je energie liever in het ontwikkelen van een visie op wat je in de toekomst met de raffinaderij wilt."

"Natuurlijk is ons hele gemeenschappelijke verleden lastig." Dan stapt ze over op haar psychologische achtergrond: "Je hebt in de relatie Nederland-Curaçao mijns inziens te maken met de zogenaamde dramadriehoek waarin partijen de rol van slachtoffer, aanklager en hulpverlener hebben. Je houdt samen de dramadriehoek in stand als het slachtoffer meer machteloosheid/slachtofferschap claimt dan nodig is, de aanklacht groter wordt voorgesteld dan hij werkelijk is en de hulpverlener eigenlijk niet echt bezig is te helpen. We komen pas verder als alle partijen uit hun destructieve rol stappen. Al verandert er maar één, veranderen de anderen automatisch mee. Zo kan je je bij Nederland afvragen: hoe welgemeend is de hulp daadwerkelijk of is er meer sprake van hulp 'opleggen'. Bij Curaçao kan je je afvragen hoe machteloos men werkelijk is, want je machtelozer opstellen dan je bent, helpt ook niet." Afwisselend vervullen Nederland en Curaçao de rol van aanklager als ze elkaar verwijten maken, aldus Brenters. "Dat verhardt de verhoudingen alleen maar."

Brenters' doelgroep zijn diegenen die ook een verleden op Curaçao hebben, maar daarnaast hoopt ze met de schets van het leven in die tijd begrip te kweken voor de 'Shell-kant' van de samenleving. Of ze dat bereikt of juist de gevoelige kant aanscherpt, zullen de reacties uitwijzen. "Ik realiseer me dat mijn kijk is gekleurd door mijn eigen verleden. Aan de lezer om er een oordeel over te vellen." En of ze al denkt aan een volgend boek, nu gebleken is dat ze fictie beheerst, is nog niet duidelijk. "Een verhaal ontstaat omdat er urgentie is. Ik zou graag schrijven over het Curaçao van nu, maar ik denk dat het veel complexer is dan in mijn tijd. Daarvoor zou ik er eerst moeten wonen." En dat zit er voorlopig niet in.

Marlies Brenters, Overzee, uitgeverij Ambo/Anthos

Ars Poëtica.

Angst

Ik verlangde naar grote brandende steden
Naar hals over de kop de vluchtende
mensenrassen
vanwege de ontwrichting, als overal
waarneembare vloek
En de aardbeving die 'goddelijke gesel' wordt
genoemd

Tom Kristensen
(vertaling: BK)

Letra

Tom Kristensen

Alsof de wereld nog steeds bezig is te bekomen van de verpletterende existentiefilosofie van Søren Kierkegaard en van de fascinerende sprookjes van Hans Christiaan Andersen, dat er geen tijd is voor aandacht voor andere indrukwekkende literaire werken uit Denemarken. En dat terwijl Tom Kristensen in 1930 toch een meesterroman schreef, Hærværk, die slechts in het Engels werd vertaald. Nu dan eindelijk in Nederlandse vertaling: Vernieling.

Kristensen (1893-1974) schreef zowel romans als gedichten. Daarnaast was hij werkzaam als journalist en literair criticus. In Denemarken genoot hij grote faam. Sommige van zijn gedichten zijn onnavolgbaar intens, zoals Henrettelsen (Executie) waarin hij beschrijft hoe iemand zijn omgeving beleeft vlak voor zijn onthoofding. Alles wat Kristensen schreef had te maken met crisis waarin de wereld, de mensen inclusis, zich bevond tussen de beide wereldoorlogen in. Er hing zware dreiging in de lucht. Zoals helaas ook tegenwoordig. Wellicht is dat de reden waarom er momenteel veel werken uit die tijd opnieuw verschijnen (Fabian van Erich Kästner bijvoorbeeld). Hopelijk verschijnen van Tom Kristensen binnenkort meer vertalingen. Ook van zijn poëzie. In 1954 verscheen zijn laatste dichtbundel met de veelbetekenende titel Den sidste Lygte (De laatste lamp of Het laatste licht).

Kristensen was rusteloos op zoek naar de zin van een we-

reld die op ontploffen staat. Hij raakte ervan overtuigd dat we die zin alleen in onszelf kunnen vinden, indien we ons losmaken van alle vormen van externe zingeving. Vandaar zijn verwantschap met het existentialisme. Hoofdpersoon uit Vernieling (in veel opzichten een autobiografie) is de journalist Ole Jastrau. Zijn aandacht wordt zozeer in beslag genomen door toestanden binnen de redactie van de krant waarvoor hij werkt en het niet aflatende geruzie tussen journalisten, critici, politici en noem maar op, dat hij maar weinig tijd heeft voor zijn gezin en zichzelf. 's Avonds vlucht hij naar de kroeg, waar hij zich steevast bedrinkt en waar hij ook een beetje tot zichzelf komt. Hij realiseert zich hoe leeg en stupide het intellectuele en politieke gekonkel is waar iedereen zich druk over maakt. De titel van de roman had ook 'loutering' of 'verlossing' kunnen zijn. Want dat is eigenlijk het thema. Ole Jastrou ontdoet zich van alle ballast, vooringenomenheid en zekerheid, die weliswaar voor stabiliteit zorgen, maar tegelijkertijd ook voor niet-authentiek bestaan. Hij verliest zijn gezin, zijn baan en tenslotte ook zijn huis. Hij ervaart het verlies als voorwaarde om tot de kern van de zaak te komen die we 'leven' noemen.

85 jaar vorming van meisjes tot nuttige leden van de maatschappij

De Agpna (Asosiashon di Guia PNA) bestaat vandaag, 30 mei, al 85 jaar en dat moet gevierd worden. Een week lang zijn er activiteiten. De meisjespadvinderij kijkt terug op een lange geschiedenis van meisjes die daar gevormd zijn, maar blikt ook vooruit. Want volgend jaar vindt de Western Hemisphere Regional Conference die elke drie jaar wordt gehouden door meisjespadvinderijen uit meer dan 30 landen, plaats op Curaçao.

Tekst: **Marja Berk**
Foto's: **Ken Wong en Edsel Sambo**

Onderdeel van de installatie van nieuwe meisjes vorige week.

U kent het wel, die padvinderij. Allemaal in uniform met een sjaaltje, spoorzoeken en de ukelele bij een kampvuur. Is dat alles? Welnee, wie nog dat beeld heeft over padvinderij zit op het verkeerde spoor. Vraag maar aan Angèle Corasol en Grace Goede-Martina, beiden leidster van padvindsters op Curaçao.

De Agpna (Asosiashon di Guia PNA) bestaat op 30 mei al 85 jaar en dat moet gevierd worden. Een duik in de geschiedenis leert dat destijds de Europese Nederlanders, wonend op Curaçao, deze padvinderij zijn begonnen met het Nederlandse Padvindsters Gilde. De Agpna is lid van Wagggs, de grootste guiding & scouting wereldorganisatie. Maar dan wel voor meisjes. Jongens zijn er geen lid van, die hebben hun eigen organisatie. Tot zover de feiten, we gaan terug naar het jubileum. Corasol vertelt gedreven en enthousiast over de viering van dat 85-jarige bestaan.

Receptie en evenementen

"Op 30 mei hebben we een receptie bij de Gouverneur, maar gedurende de hele week hebben we een paar andere evenementen georganiseerd, zoals een speurtocht in Punda die langs musea gaat en waarbij vragen moeten worden beantwoord. Een soort quiz-tocht, zeg maar. Voor ex-padvindsters komt er een bijeenkomst", vult Goede aan, "maar daar zijn ook vrouwen van andere geuniformeerde verenigingen welkom waar we soms een gemeenschappelijk evenement mee hebben."
Corasol is leidster van de 'kabouters'. "Mijn leidsternaam is Oehoe en het zijn meisjes van zeven tot elf jaar."
Goede is nu leidster bij de Guia's (padvindsters), maar heeft een rijk verleden in de padvindsterswereld, onder meer als districtscommissaris. "Dat is dus eigenlijk vice-voorzitter. Via de padvinderij op Curaçao ben ik bij de Western Hemisphere Committee van de Wagggs terecht gekomen. Daarna maakte ik de sprong naar Development Executive."
Goede heeft derhalve een internationale reputatie in de padvindsterswereld opgebouwd en wie denkt dat het hier allemaal om een leuk clubje gaat, heeft het volstrekt mis.

Waggs heeft 10 miljoen leden

De Wagggs is een wereldwijd 'bedrijf' met in totaal 10 miljoen leden. Het is allemaal even iets anders dan 'de paden op, de lanen in'.

Wat is eigenlijk het doel van padvinderij in het algemeen?
Corasol lacht. "Wat het doel is? De Curaçaose jeugd te vormen tot nuttige leden van de maatschappij. Het gaat om vorming in van alles en nog wat. Daarbij kennen we een aantal velden: spiritueel, emotioneel, sociale vaardigheden, algemene ontwikkeling, noem maar op. Praktische zaken komen ook zeker aan bod, zoals een knoop aannaaien, EHBO, knopen maken om de vlag te kunnen hijsen."
Gelukkig wordt er ook nog gekampeerd, het algemene beeld van padvinderij. Stel je voor dat juist dat onderdeel verdwenen zou zijn.

Maar waar worden de tenten opgezet?
"Met de kleintjes wordt niet gekampeerd in tenten, maar met de anderen verblijven we dan bijvoorbeeld op Brakkeput en krijgen ze ook les in survival. Natuurlijk wordt er ook gewoon gekookt, maar kruiden uit de natuur worden zeker gebruikt. En nee, er wordt niet gejaagd", schatert Corasol.

Kamperen op Brakkeput

In juli aanstaande wordt er voor alle leeftijdsgroepen een groot kampeerevenement georganiseerd op Brakkeput. Alle leden, 250 in getal, zullen aanwezig zijn. Kennis van flora en fauna is een must en zeker de eigenschappen van planten en bloemen worden onder de aandacht gebracht.
Dat doen de leidsters vaak zelf, maar soms wordt er een professional uitgenodigd om een lezing te houden. "Juist die kennis van de natuur maakt dat er een bewustwording komt over het belang daarvan", vervolgt Corasol, "en dat leren we dus tijdens het kamperen of wandeltochten. Maar zoals ik al zei wordt ook de algemene ontwikkeling benadrukt. Wie is bijvoorbeeld onze Gouverneur of minister-president? In ons programma richten we ons ook op de Millennium Development Goals, de doelstellingen van de Verenigde Naties."
Deze laatste opmerking vraagt om nadere uitleg. "Het gaat om acht doelstellingen, die wij ook zeer belangrijk vinden. Elke maand wordt er een doelstelling behandeld. Het gaat om bestrijding van honger en armoede, basiseducatie voor iedereen, versterking van de positie van vrouwen, bestrijding van hiv, malaria en andere ziekten. Ik noem maar een paar doelstellingen uit de totale acht, maar vergeet niet dat veel onderwerpen op Curaçao van toepassing zijn. Hier hebben we ook honger en armoede en wat kunnen we daar aan doen? Die speerpunten van de Verenigde Naties worden in het algemeen besproken maar we brengen het langzaam terug naar de situatie op dit eiland. Dat brengt het voor hen dichterbij en maakt het begrijpelijker."

Wereldconferentie

Tijdens een wereldconferentie van de Wagggs worden de doelstellingen van de organisatie samen met alle landen die padvinderij hebben, bepaald. Dit neemt elk drie jaar plaats.
Het strategische plan en de uitwerking ervan wordt in de regionale conferentie voor de regio aangepast. Voor Curaçao is dat de Western Hemisphere Conference. De daarbij aangesloten padvindstersorganisaties van Canada tot Argentinië zijn dan aanwezig. Van tevoren worden de doelstellingen bekendgemaakt en inbreng is wel degelijk mogelijk. Goede: "Het uiteindelijke resultaat wordt daarna worldwide gecommuniceerd.
Wagggs biedt regelmatig hulp met materiaal om de plannen uit te voeren, zoals naslagwerk voor leidsters, kant en klare projecten en materiaal om met de meisjes te gebruiken. Maar ja, dat is natuurlijk allemaal in het Engels en dat is voor ons een nadeel. Niet dat wij geen Engels spreken, maar voor onze meisjes, vooral de kleintjes, kan dat een probleem zijn. Het gevolg is dat wij al het programmamateriaal moeten vertalen naar het Papiaments. Het is ongelofelijk veel materiaal en dus een grote klus. Het wordt op die manier een heel boekwerk."
Voor dat vele werk kreeg Agpna jaren terug financiële ondersteuning van de Western Hemisphere Committee van de Wagggs.

Contrubitie slechts 5 gulden

Over financiële ondersteuning kan Corasol kort zijn. "We hebben wel eenmalige sponsors, maar echt een partnership met een bedrijf of zo hebben we niet. Subsidie krijgen we ook niet officieel. We worden wel ondersteund door de JCC (Jeugdcentrale Curaçao) die subsidies coördineert; wij hebben daar een medewerker die voor de Agpna werkt. Daar kunnen we dan aankloppen als het nodig is. Verder verkrijgen we inkomen door de maandelijkse contributie van onze meisjes. Die is maar vijf gulden per maand, maar we houden het graag laagdrempelig, zodat het voor iedereen mogelijk is zich bij ons aan te sluiten."

Gaat het alleen om de 'kinderen van Curaçao'?
"Nee hoor", antwoordt Goede, "we willen ons ook meer gaan richten op de andere culturen die hier wonen. Waarom zou je die er niet bij betrekken? Misschien vinden Chinese kinderen het ook erg leuk, om maar een bevolkingsgroep te noemen."
Over groep gesproken: de Agpna kent een aantal leeftijdsgroepen en het begint bij de 'Elvita's, genoemd naar een leidster die veel voor de organisatie heeft betekend. Het zijn de kleintjes van vier tot zeven jaar. Daarna komen de Kabouters, de Junioren (Guia menor) en de Senioren (Guia mayor).
De laatste groep heeft een maximale leeftijd van 18 jaar. Daarna is er de mogelijkheid om leidster te worden. Het mag duidelijk zijn dat de Elvita's en Kabouters nog geen leer over de maatschappij krijgen. "Dat doen we langzaam", lacht Corasol, "maar we kennen een uitspraak: eens een padvindster, altijd een padvindster. Dat is nou eenmaal zo. En die kleintjes vinden het ook allemaal geweldig." Niet elke groep heeft een eigen clubgebouw, maar er wordt gebruik gemaakt van buurtcentra en eens per week komen de groepen op zaterdag bij elkaar.
Goede haakt in op het verloop in de groepen. "Dat verloop is niet hoog, maar als een meisje gaat studeren, houdt het soms op. Er zijn er velen die voor de studie naar Nederland vertrekken. Dan verliezen wij ze en dat is eigenlijk ons grootste probleem: het houden van die oudste groep."

Padvinderseed: "Ik beloof mijn best te doen God en mijn land te dienen."

Het gebeurt vaak, maar niet altijd. Corasol zelf heeft in de Verenigde Staten gestudeerd, kwam terug en pakte de padvinderij weer op.

Installatie padvindsters

"Ik beloof mijn best te doen God en mijn land te dienen." Het is de belofte die wordt gedaan bij de installatie in de padvinderij. Het draait om eerlijkheid, trouw en respect. Houdt iedereen zich daar keurig aan? "Niemand is perfect", zegt Goede, "maar het zijn wel de basiseigenschappen waar het bij ons om draait. En eerlijk is eerlijk: bij die meisjes ook. Natuurlijk wordt er weleens van het pad afgeweken, maar dan coachen wij en herinneren wij ze ook aan de belofte die is gedaan."

Leidsters van Agpna met rechts Angèle Corasol.

Met de belofte komen direct een paar andere punten om de hoek kijken: respect, normen en waarden, verantwoordelijkheidsgevoel, tolerantie, maar ook trots zijn op Curaçao. Dat zijn enkele van de waarden waarvoor de Agpna staat. Gelukkig wordt het allemaal spelenderwijs bijgebracht, het zou anders een gortdroge materie worden.

Hoe stapt een padvindster over van de ene naar de andere groep?
"Als zij de leeftijd hebben bereikt om naar de volgende groep door te stromen, 'vliegen ze over'. Zo heet dat", zegt Corasol. "Dat is het geval als een meisje al geïnstalleerd is. Wanneer een meisje niet is geïnstalleerd, maar wel de leeftijd heeft om naar de volgende groep door te stromen dan 'stapt ze over'. Dan is van vliegen geen sprake."
Het is een ceremonie en een belevenis voor de padvindsters. Niet in de laatste plaats omdat er een certificaat aan verbonden is en ze weer een ander uniform krijgen, behorend bij de volgende groep. Het is een feestje en dat wordt gevierd van Elvita, via Kabouter naar Guia menor en Guia mayor. Elke keer weer.
Het aantal leden is volgens de dames in de loop der jaren wel teruggelopen. "Met de komst van verschillende andere groepen/clubs in de maatschappij, internet, iPads en andere technologie is de animo wel achteruit gegaan. Daar moeten we rekening mee houden. Je moet je programma boeiend genoeg maken om de interesse te blijven wekken en in te spelen op een verandering in beleving. Daar wordt ook naar gevraagd, hoor."
Niet zonder trots vertellen Corasol en Goede dat de volgende Western Hemisphere Regional Conference 2016 op Curaçao wordt gehouden en er wordt al hard gewerkt aan de voorbereidingen. Zo'n honderdvijftig deelnemers zullen zich dan verzamelen in het WTC om de doelstellingen voor de komende drie jaar te bepalen en uit te werken.

Alles bij elkaar genomen, wijken we noodgedwongen af van de beginzin: over het sjaaltje, de ukelele en het kampvuur. Padvinderij is gewoon een wereldwijde 'beleving' waar vooral de jeugd, maar ook ouderen, het meeste baat bij heeft. Had die niet de toekomst?

Recentelijk was er een activiteit op het Brionplein.

Work & Travel met Elton

Hoe meer hij reist, hoe meer hij van Curaçao gaat houden. Voorlopig is hij echter nog op wereldreis. Docent Aardrijkskunde Elton Sint Jago doet in de Ñapa maandelijks verslag van zijn belevenissen.

Het Koninkrijk Tonga

'Malo e lelei' betekent 'hallo' in het Tongaans. Ik wilde graag naar een van de eilanden in de Grote Oceaan en eerst dacht ik aan Fiji. Omdat het zo'n populaire bestemming is, besloot ik om voor Tonga te kiezen.

Tekst: **Elton Sint Jago**

Het enige Koninkrijk in de Grote Oceaan is nooit een kolonie geweest en telt 176 eilanden, onderverdeeld over vier eilandengroepen: Tongtapu, Eua, Ha'apai en Va'vau. Tongatapu is het belangrijkste eiland waar circa 75.000 mensen wonen (zo'n 70 procent van de totale bevolking) en daar is Nuku'alofa te vinden, de hoofdstad. Tongatapu is heel erg rustig en relaxed, niet gehaast, weinig verkeer en er zijn geen verkeerslichten. Nuku'alofa is erg klein en er is niet veel te zien. Het is leuk om de Talamahu Markt te bezoeken, de Mala'ekula (Koninklijke begraafplaats) en het houten Koninklijk paleis van koning Tupou VI te zien.
Elke avond zijn er zo'n vier pubs open in de stad waar je gezellig wat kunt drinken en een beetje kunt praten met de lokale mensen. Tonga liet me vaak aan Suriname denken vanwege de vele houten huizen en vele palmbomen. Het land is best religieus en telt erg veel kerken; en er zijn opvallend veel mormoonse kerken. Zodoende valt bijna alles stil op zondag, dus besloot ik om de dag door te brengen aan het strand op Pangaimotu, een eilandje tegenover Nuku'alofa.
Op Pangaimotu was het beter zwemmen vergeleken met de stranden van Tongatapu, waar je alleen tijdens vloed kunt zwemmen vanwege de aanwezigheid van koraalriffen. Het viel meteen op dat er veel 'forse' mensen in Tonga rondlopen. Het is een van de landen met de dikste bevolking ter wereld! Over het algemeen vond ik de mensen ontzettend vriendelijk, gastvrij en bereid om te helpen, dus ik voelde me meteen thuis. Het eiland is erg veilig en 'atrako's' zijn er eigenlijk nooit! De 'ta'uvala' die veel mensen dragen vielen ook meteen op. Het is een gewoven mat die men over de 'tupenu' draagt, een simpele, lange 'jurk' voor zowel mannen als vrouwen. Mijn favoriete gerecht was 'lu sipi': cassave en tarobladeren (tayerblad) vermengd met kokoscrème en stukjes lamsvlees.
Tongatapu heeft een paar plekken om te bezichtigen maar zonder eigen vervoer is dat moeilijk te doen. Ik huurde een auto samen met een gast uit het guesthouse en zo hebben we rond het eiland gereden. Eerst gingen we naar het oosten en we stopten bij een basisschool waar een eindceremonie gehouden werd omdat het de laatste schooldag was. Daarna stopten we bij de 5 meter hoge Ha'amonga Trilithon, gemaakt van koraalsteen in het begin van de 11e eeuw.
We reden door langs de oostzijde van het eiland tot aan de Anahulu-grotten, waar we de volgende dag terug geweest zijn. Samen met een paar tieners gingen we de grotten binnen tot waar we het water bereikten waar je kon zwemmen. Je kreeg een waterproof zaklantaarn mee en het was een geweldige ervaring! We namen ook een kijkje bij het Oholei-strand, waar ik diezelfde avond terug geweest ben voor een smakelijke maaltijd en culturele show. Het eten werd geserveerd in het gespleten bovenste deel van een bananenboomstam, heel apart en het eten was heerlijk. Tijdens de culturele show werden er verschillende traditionele dansstijlen voor het voetlicht gebracht, zoals de mako, kailao, lakalaka en ukulele.
Langs het zuiden, waar de weg ontzettend slecht was, stopten we bij verschillende strandjes en 'blowholes'. Dat zijn plaatsen waar het ruwe zeewater tegen de rotsen botst, net zoals aan de Curaçaose noordkust. De mooiste plekken in het zuiden vond ik de Natural Land Bridge en de Hufangalupe Lookout. In het westen zagen we een mooie zonsondergang bij het Ha'atafu-strand. Met de ferry ben ik naar 'Eua geweest, een eilandje vlak ten zuidoosten van Tongatapu.

Heel veel is er niet te doen, behalve wandelingen maken door de natuur, want de stranden zijn niet zo geweldig. Het eiland is erg heuvelachtig, als enige van de vier eilandengroepen. Ik kwam andere toeristen tegen en samen gingen we op pad. Eerst stopten we bij een diep zinkgat met een kleine waterval. Bij de Lokupo Lookout hadden we een goed zicht op het ruige zuidoosten van het eiland. De kleine Ana Kuma-grot had een smalle ingang maar het was de moeite waard vanwege het uitzicht wanneer je eenmaal binnen bent. Verder gingen we joggen naar het Ha Aluma-strand en onderweg terug kregen we een lift in de bak van een pick-up vol kokosnoten. De rest van de tijd was gewoon relaxen en chillen, volleybal spelen met de lokale mensen en ik heb een paar mensen het kaartspel 'Casino' leren spelen en dat ging door tot in de nachtelijke uren. Na Tonga ging ik door naar 'Straylia', tot de volgende keer!

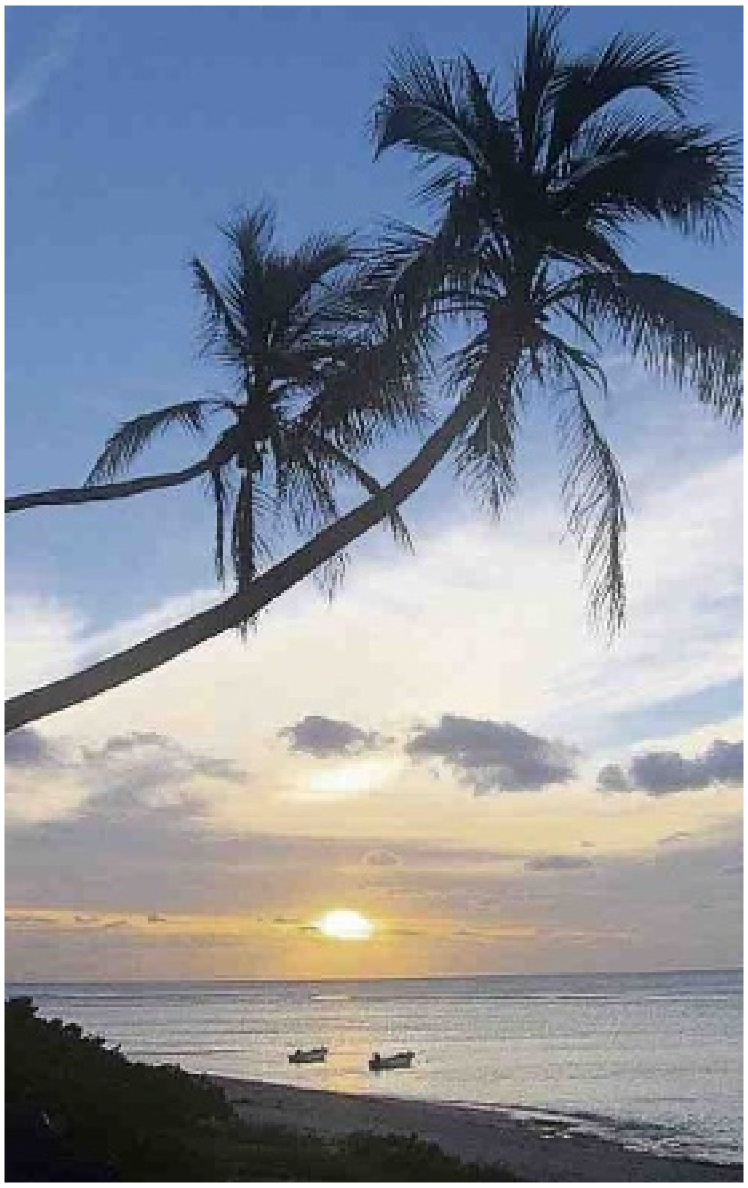

Zonsondergang bij Ha'atafu strand.

Het houten Koninlijk paleis van koning Tupou VI in Nuku'alofa.

Food for thought.

Aardappel opkrikken naar apart gerecht

Wilt u de doodgewone aardappel op een gemakkelijke manier opkrikken naar een apart gerecht? Dan is rösti maken de uitkomst. Van alleen aardappelen of met vulsel of topping... altijd een aparte variatie van een aardappelgerecht.

Tekst: **Miriam de Windt**

Prei komt van de lookgroenten. Andere lookgroenten zijn bijvoorbeeld bieslook en andere groenten en kruiden die ontstaan uit stengels van planten. In de middeleeuwen was prei de groente van de betere standen van de bevolking. Dit veranderde na de middeleeuwen en werd prei juist de groente van de lagere standen. In Nederland is prei één van de meest gegeten groentesoorten voor in de herfst en winter. Hier gebruiken de meeste Curaçaoënaars prei als specerij: soepgroente, vervanging van ui of als pittige extra smaakmaker. Zoals in dit recept. Preidelen die zonder licht groeien blijven wit, malser en fijner van smaak. De aarde wordt daarom expres rond de bladeren van de prei geschept. Hierdoor komt veel aarde tussen de bladeren. Prei moet dus altijd goed worden gewassen. Prei is een van de weinige groentesoorten die u eerst dient te snijden en daarna te wassen om het zand te verwijderen. Gebruik niet alleen de witte delen: juist in de groene bladeren zitten de meeste vitaminen, mineralen en anti-oxydanten. Net als de ui, heeft prei medicinale voordelen bij keel- en sinusklachten. Het kan slijm losmaken en afdrijven.

Rösti

In Zwitserland betekent rösti krokant. De term kan gebruikt worden voor alle gerechten die krokant gesauteerd worden. In Zwitserland is rösti van aardappelen basisvoedsel. Aardappelen behoeven niet de enige ingrediënten te zijn voor rösti. U kunt andere ingrediënten erdoor doen of u kunt, nadat de rösti gebakken is, er een topping op doen. Kaas erdoor of erop wordt vaak gedaan.

Rösti is heel gemakkelijk te maken. Het enige wat eigenlijk mis kan gaan is dat de rösti niet gaar wordt van binnen. U proeft dan dat de aardappel nog een beetje rauw is. Indien u merkt dat de rösti niet gaar is, is het alleen een kwestie van het vuur lager te zetten of iets meer vet of olie toe te voegen. U hoeft niet per se de aardappelen te raspen voor rösti. Het kan erg lekker zijn om de schil te laten zitten, veel vitamine en smaak zitten in de schil van een aardappel. Doe dit echter alleen bij biologische aardappelen, want bij een aantal aardappelrassen wordt flink gespoten.

De analyse

Gewenste voedingsstoffen: vezels, vitamine A, B1 en C. Ongewenste voedingsstoffen: vetten en verzadigde vetten. Vezels, A, B1 en C: zijn afkomstig van de aardappelen en prei. De boter in het recept is ook een goede leverancier van vitamine A in deze rösti. Graanproducten zijn over het algemeen bekend als de grootste leveranciers van vitamine B1. Echter, het is u waarschijnlijk opgevallen dat er verschillende groentesoorten zijn die ruim bijdragen aan uw dagelijkse behoefte aan B1. Voornamelijk groentesoorten die familie zijn van bonen (tuinbonen, doperwten, snijbonen, sperziebonen, peultjes) of gemaakt van bonen (taugé) en de koolsoorten. Maïs, venkel en ook prei zijn rijk aan B1. Vetten en verzadigde vetten: uiteraard door de roomboter. Voor de analyse werd de 3 1/2 eetlepel boter berekend, maar het is niet bekend hoeveel boter aan de prei blijft hangen na het bakken. De roomboter laat de prei zacht blijven.

Voor dit recept kunt u helaas de boter niet vervangen voor olie, want dan zal de prei krokant worden, hetgeen niet de bedoeling is voor rösti. Rösti dient krokant te zijn aan de buitenkant, maar binnenin zacht en smeuig. Wat u wel kunt doen is de prei na het bakken in een vergiet of zeef overhevelen om de boter zoveel mogelijk uit te laten lekken. U heeft dan de smaak, maar minder (verzadigde) vetten.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor 1 portie:

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	208/ 874	10 %
Natrium	42 mg	2 %
Eiwitten	5 g	5 %
Kalk	69 mg	10 %
Vetten	10 g	15 %
IJzer	1,7 mg	11 %
Verzadigde vetten	5 g	25 %
Vitamine A	187 mcg	23 %
Cholesterol	22 g	8 %
Vitamine B1	0,27 mg	27 %
Koolhydraten	26 g	10 %
Vitamine B2	0,07 mg	5 %
Voedingsvezels	7 g	23 %
Vitamine C	38 mg	54 %

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Rösti van aardappelen en prei

Ingrediënten:
3 1/2 eetlepel ongezouten roomboter
3 medium preien, alleen witte en lichtgroene delen gebruiken, overlangs doormidden gesneden, overdwars in dunne plakjes gesneden.
1/2 pond Yukon-aardappelen, geschild en grof geraspt
zout
1 eetlepel extra virgin olijfolie

Bereidingswijze:
De roomboter in een teflon koekenpan van 25 cm doorsnee smelten.
De prei toevoegen en boven een middelmatig vuur 7 minuten bakken tot deze zacht is.
Naar een grote kom overhevelen en met de geraspte aardappelen mengen.
1 theelepel zout toevoegen.
De koekenpan met keukenpapier schoonvegen.
De olijfolie in de koekenpan verhitten.
Het aardappel/ prei-mengsel toevoegen en met een spatula glad strijken. De rösti in 10 à 12 minuten boven een middelmatig heet vuur bruin bakken (als het te snel gaat vuur temperen).
De rösti op een bord schuiven en dan terug in de pan doen. Aan de andere kant bruin laten bakken.
De rösti moet knapperig van buiten zijn en zacht van binnen.
De rösti op een plank laten glijden, wat zout erop strooien en in punten snijden.
Voor 6 personen.

Eet smakelijk,
May

De artsen

Ter gelegenheid van het 160-jarig bestaan van het St. Elisabeth Hospitaal wijdt de Ñapa enkele artikelen aan de medische wereld op Curaçao tussen 1816 en circa 1930. Vandaag: de artsenopleiding.

Tekst: **Jeannette van Ditzhuijzen**

In de 19e eeuw kende het eiland zowel geneesheren, chirurgijns, als lokale natuurgenezers. Geneesheren waren opgeleid aan een medische hogeschool, meestal in Nederland. Zij werden 'medicinae doctor' en konden daarna promoveren tot 'chirurgiae doctor' en/of 'artis obstetriciae doctor'.

De meeste geneesheren op Curaçao waren beide, zoals blijkt uit de titulatuur van bijvoorbeeld Theodorus de Veer en Nicolaas Rojer: 'Med. Chir & Art. Obst. Dr.'
Geneesheren mochten geneesmiddelen voor inwendig gebruik voorschrijven.
Chirurgijns niet, die hielden zich alleen bezig met de uitwendige heelkunde. Scheepschirurgijns - officieren van gezondheid - hadden een opleiding gevolgd aan de Rijkskweekschool voor Militaire Geneeskundigen, eerst in Leiden en daarna in Utrecht gevestigd.

De 'kwekelingen' werden officier van gezondheid 3e klasse en klommen via examens op tot de 2e en de 1e klasse; dan waren zij chirurgijn-majoor.

Op Curaçao leren

Midden 19e eeuw kon je ook in het Curaçaose militaire hospitaal het doktersvak leren. De kwekeling heette 'élève' (leerling), blijkt uit het koninklijk besluit van 1845, waarin de 'Elèves by het Hospitaal, G. A. Ferguson en N. Anslyn' benoemd werden tot officier van gezondheid 3e klasse.

Anders dan in Nederland mochten officieren van gezondheid op Curaçao vanaf 1838 een burgerlijke praktijk uitoefenen. Zo kwam de uit België afkomstige Corneille Hubert Jonckheer in 1832 als scheepschirurgijn naar Curaçao, en vestigde hij zich in 1841 als 'geadmitteerde geneesheer in de kolonie'.

Gezakt

De eerste ordening in de medische stand dateert van 1816. De Engelsen hadden het eiland overgedragen aan de Nederlanders en samen met gouverneur Albert Kikkert arriveerde de

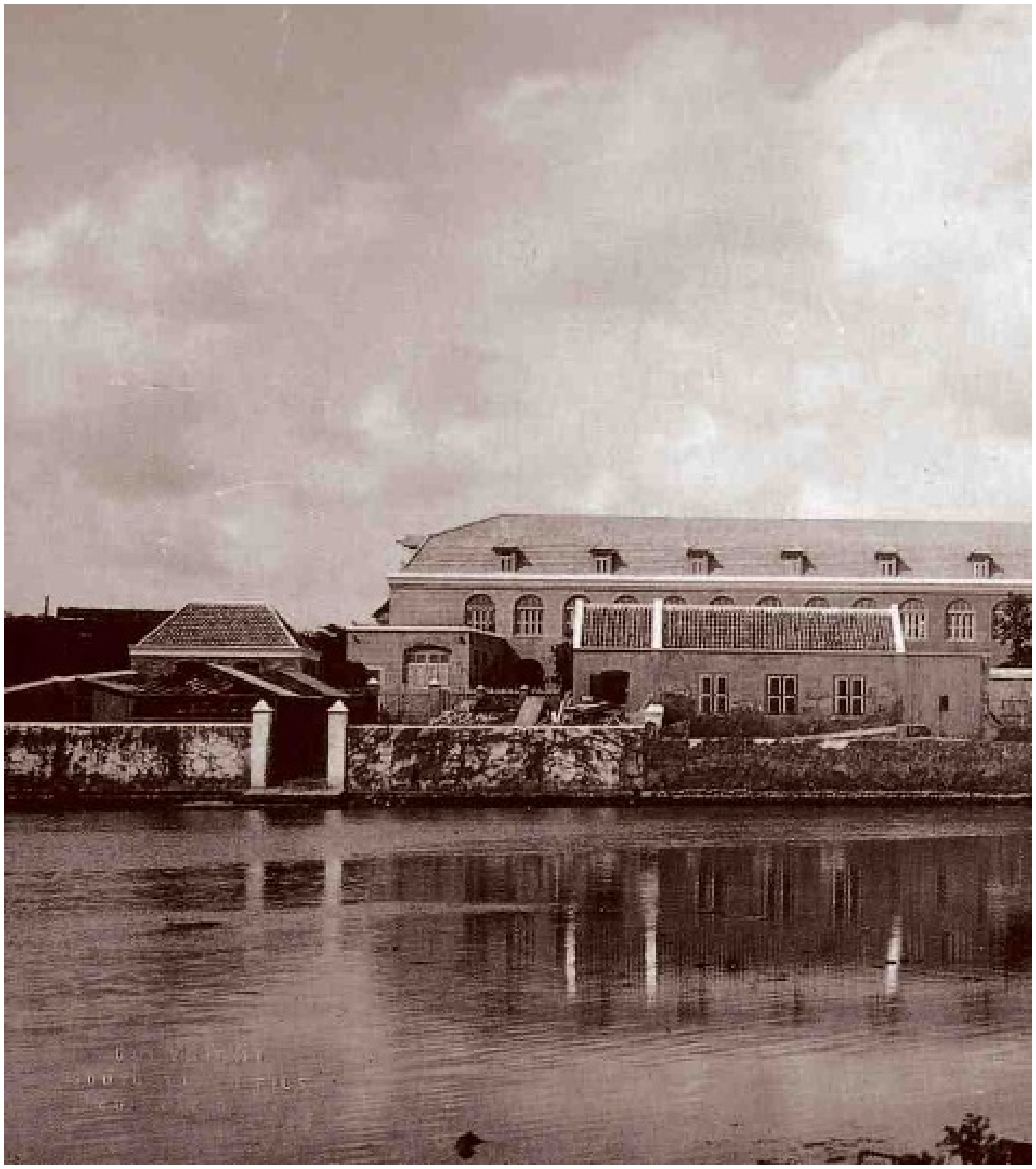

Het gasthuis aan het Rifwater.

DE ondergeteekende Med. chir. et art. obst. Dr., onlangs uit Nederland alhier aangekomen en door den HoogEdel Gestrengen Heer Gouverneur dezer kolonie, toegelaten zynde, om in de bovenvermelde vakken, alhier praktyk uit te oefenen, heeft de eer zich by het geëerde publiek als zoodanig aan te bevelen en hetzelve zyne diensten aan te bieden.

Hy neemt tevens de vryheid aan belanghebbenden bekend te maken, dat zyne woning gevestigd is in het huis No. 54 op Scharlo, gelegen by de zoogenaamde Kleine Werf.

Curaçao den 26 July 1850.
TH. DE VEER.

Gouvernements Secretary,
Curaçao den 22 Mei 1833.

BEKENDMAKING.

DE HoogEd. Gestr. Heer Directeur dezer Kolonie heeft by dispositie van heden aan den Heer N. ROJER, Doctor in de Genees- Heel- en Vroedkunde, admissie verleend om als zoodanig op dit Eiland practyk te oefenen.

De Gouvernements Secretaris,
W. PRINCE.

opleiding

Ladelichters

Een groot gebrek aan artsen in de jaren twintig van de vorige eeuw zorgde voor een nieuwe verordening. Voortaan waren alle artsen toegelaten die in Nederland bevoegd waren, artsen met een einddiploma van een van de Nederlandse koloniale artsenscholen, en officieren van gezondheid, ook wanneer zij de militaire dienst verlaten hadden.
Maar het examen helemaal afschaffen ging de Koloniale Raad te ver. Wie een buitenlands diploma had moest nog steeds examen doen, tenzij het diploma behaald was aan een hogeschool die op een door de gouverneur vast te stellen lijst stond. Zo konden er gemakkelijker artsen uit bijvoorbeeld Duitsland en Oostenrijk worden aangetrokken.
De Nederlandse arts Charles Winckel vond dat in 1939 geen goed idee, schreef hij in het Nederlandsch tijdschrift voor geneeskunde. 'De verschillende onderdeelen van Nederland zijn voorzeker in staat, ook het gebiedsdeel Curaçao van artsen te voorzien, zonder dat daartoe de hulp van buitenlanders met diploma's van soms twijfelachtig allooi noodig is.'

Die waren er volgens een krantenartikel uit 1929 inderdaad. De Shell zou niet alleen 'kwartjesvinders, ladelichters, kruimeldieven, zakkenrollers en brandkastforceerders' naar Curaçao lokken, maar ook 'onbevoegde beoefenaars der geneeskunde'.

nieuwe stadsdokter Jacob Hendrik Hudig. Mede op zijn initiatief werden de diploma's van de op het eiland werkende geneesheren en chirurgijns aan een nader onderzoek onderworpen. Wat bleek? Van de elf chirurgijns beschikten er maar vijf over een geldig diploma. De anderen moesten eerst examen doen, waarvoor ze allemaal, op één na, zakten.
Daarna maakte gouverneur Kikkert op 8 juli 1816 bekend dat het 'aan niemand zal geoorloofd zyn de genees en heelkunde op dit eiland uit te oeffenen, zonder daartoe consent van ons te hebben gehad'. Curaçao telde toen zes chirurgijns, Hudig was de enige geneesheer, 'medicinae doctor'.

In 1838 volgde strengere 'wetgeving'. Voortaan kon je op de Benedenwindse eilanden alleen nog de geneeskunde uitoefenen, wanneer de gezaghebber je had toegelaten. Daarbij diende je te bewijzen dat je de opleiding aan een Nederlandse hogeschool had afgerond. Zo niet, dan moest je alsnog examen afleggen, zoals bovengenoemde Jonckheer.
Een geneeskundige commissie hield toezicht op de 'uitoefening der burgerlijke genees- en heelkunde'. Verder dienden artsen ingeschreven te zijn in het burgerregister of moesten zij toegelaten zijn in de kolonie.

Geneeskundige Raad

In 1874 kwam er een Geneeskundige Raad die niet alleen toezicht hield op de openbare gezondheidszorg maar ook controleerde of de papieren van toekomstige artsen wel in orde waren. Vanaf dat moment was elke arts bevoegd die ook in Nederland bevoegd was. Wie op een buitenlandse universiteit zijn diploma had behaald, diende een aanvullend examen af te leggen voor de Geneeskundige Raad.

Nicolaas Anslijn 1823-1882

Van 'élève' in het Militaire Hospitaal werd Anslijn in 1845 officier van gezondheid 3e klasse.
Op 8 juni 1851 vertrok hij als officier 1e klasse naar Suriname, om in oktober kort terug te keren voor zijn huwelijk met Clara Frederika Gerlein.
Eerder dat jaar had Clara hem een zoon, Nicolaas, gebaard. In 1857 was hij met vrouw en drie kinderen weer op Curaçao, maar twee jaar later treffen we hem opnieuw in Suriname aan, nu als waarnemend chef van de geneeskundige dienst.
Vanaf 1862 werkte hij weer op Curaçao, als geneesheer en als waarnemend chef van de militaire geneeskundige dienst.
Na het overlijden van zijn vrouw in 1868 ging hij in 1870 met vier kinderen terug naar Suriname. Tot zijn pensioen, in 1873, was hij er chef van de geneeskundige dienst.
Via Curaçao vertrok hij daarna als tijdelijk hoofd van de geneeskundige dienst naar Saba. Daar ontmoette hij de 19-jarige Esther Ziporah Benjamin Hassell, met wie hij op 24 juni 1875 trouwde.
Zeven jaar later overleed hij op St. Maarten.

Scheepsveilingen op Aruba

Aruba is een gunstige jurisdictie voor het gerechtelijk veilen van zeeschepen. Met enige regelmaat worden ten overstaan van het Gerecht in eerste aanleg van Aruba zeeschepen geveild. De gehele procedure – van beslaglegging tot afgifte van het zeeschip aan de nieuwe eigenaar - behoeft in beginsel niet meer dan enkele maanden. In beslag te nemen. In sommige gevallen kan zelfs nog sneller geschakeld worden. Dit terwijl de gemoeide kosten lager zijn dan in de meeste andere jurisdicties.

Tekst: **Misha Bemer**

In beginsel kan elke crediteur overgaan tot het veilen van een zeeschip. Alvorens het veilingproces in gang kan worden gezet zal de crediteur over een voor tenuitvoerlegging vatbare titel in relatie tot het zeeschip dienen te beschikken. Het tenuitvoerleggen van een titel tegen een zeeschip vindt in beginsel plaats middels een openbare veilingverkoop. Echter, indien de crediteur (bijvoorbeeld een bank) die het gerecht heeft verzocht het zeeschip te mogen veilen over een recht van hypotheek beschikt, kan het gerecht worden verzocht in plaats daarvan een onderhandse verkoop van het zeeschip goed te keuren. Aruba is partij bij het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ook wel genoemd het EEX-Verdrag, het Europees Executieverdrag, als gevolg waarvan een recht van hypotheek naar het recht van één van de Europese lidstaten partij bij het Verdrag een voor tenuitvoerlegging vatbare titel oplevert. Indien het verzoek het zeeschip onderhands te mogen verkopen wordt toegewezen wordt de openbare veilingverkoop geannuleerd. De meeste - doch niet alle – veilingverkopen dan wel onderhandse verkopen zijn het gevolg van banken die hun recht van hypotheek uitoefenen, wanneer de debiteur niet langer aan zijn betalingsverplichtingen voldoet. Voorafgaand aan de openbare veilingverkoop dan wel onderhandse verkoop kan een crediteur beslag leggen op het zeeschip. Aruba is partij bij het Verdrag tot het vaststellen van enige eenvormige regels betreffende het conservatoir beslag op zeeschepen (het Beslagverdrag 1952). Het beslag dient om te voorkomen dat het zeeschip het anker licht en de territoriale wateren van Aruba verlaat gedurende het veilingproces. Om deel te kunnen nemen aan een scheepsveiling op Aruba dient een potentiële koper doorgaans een bankgarantie te stellen dan wel een zeker bedrag te storten op de door de advocaat van de veilende partij aangegeven rekening, dan wel op de rekening van de lokale advocaat van de potentiële koper. Overigens geeft de veilende partij doorgaans geen enkele garantie af terzake de staat van het zeeschip. Het is dan ook zaak dat de koper zich voorafgaand aan de veiling van de staat van het zeeschip vergewist. De veiling bestaat uit twee delen en vindt plaats middels opbod en afslag. Deze veilingmethode is erop gericht een zo hoog mogelijke opbrengst voor de crediteur(en) te realiseren. Tijdens het eerste deel van de veiling vindt het opbieden plaats, aan de hand van een biedingsschema ter beschikking gesteld door de advocaat van de veilende partij. De hoogste bieder tijdens dit eerste deel wordt niet zonder meer de nieuwe eigenaar van het zeeschip. Eerst tijdens het tweede deel van de veiling wordt de nieuwe eigenaar bepaald. De hoogste bieder tijdens het eerste deel van de veiling ontvangt echter wel trekgeld overeenkomstig de op voorhand kenbaar gemaakte veilingvoorwaarden. Dit wel zeggen dat de hoogste bieder in het eerste deel van de veiling een bepaald bedrag ontvangt als beloning voor het uitbrengen van het hoogste bod. Dit bedrag wordt uitbetaald aan genoemde hoogste bieder nadat de koper aan al zijn verplichtingen terzake de koop heeft voldaan. Het trekgeld is doorgaans een half procent van het hoogste bod. In het tweede deel van de veiling wordt afgemijnd. Dit houdt in dat de rechter, ook nu aan de hand van een schema, bedragen afroept welke hoger zijn dan het hoogste bod in het eerste deel van de veiling, waarbij het volgende bedrag steeds lager is dan het bedrag daarvoor. Diegene die bij een bedrag hoger dan het hoogste bod uit het eerste deel van de veiling 'mijn' roept wordt de nieuwe eigenaar en dient het laatste door de rechter afgeroepen bedrag te betalen. Daarenboven dient deze koper de veilingkosten te betalen. De veilingkosten worden door het gerecht vastgesteld. Daarin zijn inbegrepen de advocaatkosten van de veilende partij. Voorts dient de koper het trekgeld te betalen, voor zover althans de koper niet de hoogste bieder in het eerste deel van de veiling was.

Doorgaans dient de koopprijs, vermeerderd met de veilingkosten en het trekgeld, binnen twee weken na de veiling te worden voldaan. Eerst na betaling zal de koper het procesverbaal van toewijzing en de beschikking van het gerecht terzake in ontvangst kunnen nemen, terwijl deze documenten vereist zijn voor het in bezit nemen en registreren van het zeeschip.

Misha Bemer is advocaat en partner bij HBN Law op Aruba

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Zelfzuchtig persoon; 7. kledingstuk; 11. gewas; 12. alles inbegrepen (Eng.); 14. boosheid; 16. wildebeest; 17. conus; 20. echtgenoot; 22. breed (muz.); 24. schil; 25. treffen; 26. nieuw; 27. Engels telwoord; 28. plaats in Zweden; 31. deel van de week; 33. optocht; 36. groente; 37. uitspansel; 39. werelddeel; 40. welriekende gomhars; 42. houtsoort; 44. giftige spin; 45. bereidingsvoorschrift; 46. zuilvoet.

VERTICAAL:
2. Afrikaans land; 3. binnengoed van een sigaar; 4. Zijne Keizerlijke Hoogheid (Fr.); 5. gevechtswagen; 6. rivier in Italië; 7. vruchtendrank; 8. open plek in een bos; 9. Griekse letter; 10. leersoort; 13. rots aan de Rijn; 15. persoon zonder woning; 16. flauw schijnsel; 18. korte versregel; 19. lofrede; 21. nauwe doorgang; 23. windrichting; 25. zaak (Lat.); 29. behoeftigheid; 30. heester; 32. minnaar; 34. genotmiddel; 35. afloop; 37. herkauwer; 38. devies; 41. snel; 43. bedeesd.

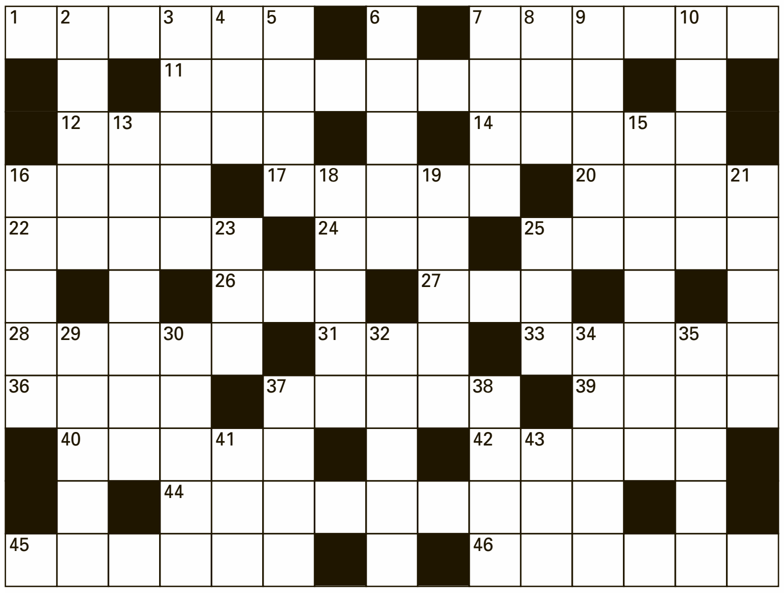

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

A. Lampe
Hospitaalstraat 14
Aruba

R. Sintiago
Kaya Samuel 5
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

6			5			1		
	4				9	5	6	3
5			7					
		4			7	9		
	2	1	9	3			8	
	5			2				
9					2			4
	3				8		1	2
		8		7	4	6		

HEAVY

	5	9				8		
8							1	
		3						4
				9		2	8	
					4		7	3
	6			5			9	
						6		
	2				5			
6	1				7			

ZWEEDSE PUZZEL

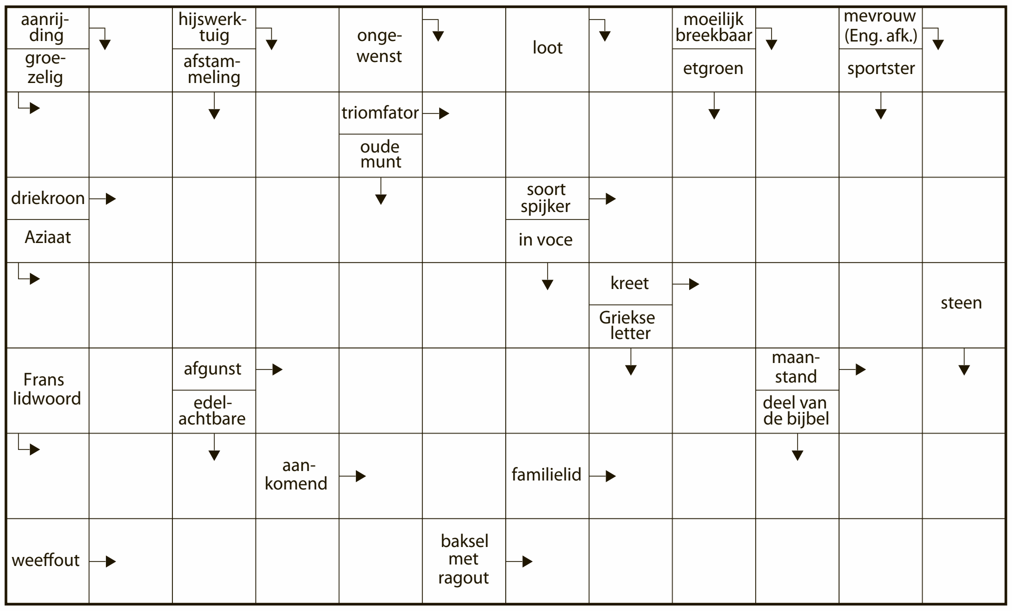

CRYPTOGRAM

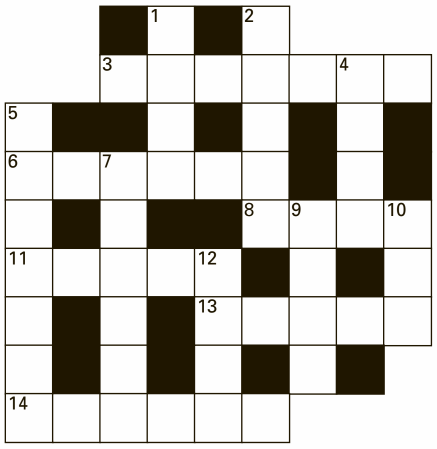

HORIZONTAAL:
3. Geeft verlichting bij het zitten (7); **6.** Hier zal men niet van opkijken (6); **8.** Met nadruk in de moeilijkheden (4); **11.** Dier in een object van niets (5); **13.** Hamer in de hand (5); **14.** Het zijn geen optimisten als ze zwart zijn (6).

VERTICAAL:
1. Stof met een inham (4); **2.** Heel stijf met een surfer erop (5); **4.** Larve gemaakt in Engeland (4); **5.** Dalend schilderstuk (7); **7.** Met heel veel trek? (6); **9.** Voor het raam in België (4); **10.** Als schaker ben je er dof van geworden (3); **12.** Voorbij een rondje op grote afstand (4).

WOORDZOEKER

S	T	O	K	E	B	R	A	N	D	V	M	E
E	O	S	I	N	E	C	O	F	E	U	R	S
W	E	K	A	B	H	U	O	Y	C	T	U	Z
E	E	L	L	T	IJ	O	W	E	E	B	IJ	E
L	I	I	S	A	L	B	M	E	E	R	I	B
B	G	T	N	R	S	E	A	O	L	T	E	A
E	E	H	O	N	D	S	H	A	A	I	D	N
H	N	O	G	A	S	P	E	N	N	I	N	G
A	E	G	V	S	P	O	O	R	B	R	U	G
G	N	R	R	L	D	T	Z	N	I	K	K	K
E	T	A	L	E	N	T	R	IJ	K	N	IJ	K
N	I	A	A	I	E	E	E	K	L	R	G	N
I	M	F	D	P	K	N	I	E	S	O	O	R
A	B	O	N	N	E	M	E	N	T	O	G	O
A	R	N	H	I	E	R	A	R	C	H	I	E
L	E	V	E	R	W	K	IJ	I	E	O	N	K

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

ABONNEMENT
ACHTSTE
ALSNOG
BESPOTTEN
BIJBAAN
BIJTEN
EEUWELING
EOSINE
GASPENNING
GENIAAL
GEOORLOOFD
GREENE
HIERARCHIE
HONDSHAAI
ICOON
INTONATIE
KANSRIJK
KIOSK
KLASSERING
KNIESOOR
KNOEI
KUNDE
LITHOGRAAF
NAAPERIJ
OORKNOP
PHOEBUS
RODIN
ROYEREN
SLEIPNIR
SPOORBRUG
STOKEBRAND
TALENTRIJK
TIMBRE
TOEEIGENEN
VADEMECUM
WEEKEND
WELBEHAGEN
WREVEL
ZIJLOGE

© Sanders Puzzelboeken/150530

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

7	5	2	3	1	8	9	6	4
3	8	9	4	6	7	2	5	1
4	6	1	9	5	2	8	7	3
8	4	3	7	2	9	5	1	6
1	7	6	5	8	3	4	2	9
2	9	5	6	4	1	7	3	8
6	2	7	8	3	4	1	9	5
9	3	4	1	7	5	6	8	2
5	1	8	2	9	6	3	4	7

Heavy

9	1	2	6	4	8	3	7	5
7	6	4	5	9	3	2	1	8
3	5	8	1	2	7	6	4	9
6	8	3	2	7	5	4	9	1
2	7	9	4	3	1	8	5	6
1	4	5	8	6	9	7	2	3
5	9	7	3	8	4	1	6	2
4	3	6	9	1	2	5	8	7
8	2	1	7	5	6	9	3	4

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Omslaan; 6. raskat; 8. stel; 11. buurt; 13. Wales; 14. korrel.
Verticaal: 1. Smak; 2. flats; 4. arie; 5. arabesk; 7. souper; 9. talg; 10. lus; 12. twee.
Woordzoeker:
MECHANISCH

Zweedse puzzel

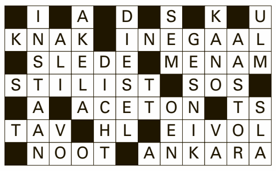

Prijspuzzel

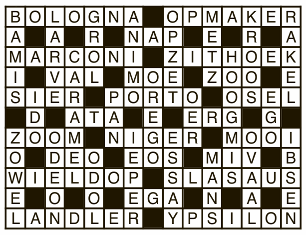

Santo Domingo

Een eiland met vele kleuren, geuren en gezichten. Curaçao is de ultieme mix van diversiteit in cultuur en de cijfers bevestigen dit. In meer dan 140 verschillende landen zijn er mensen die op Curaçao wonen geboren. Mensen met allemaal hun eigen gewoontes, tradities en verhalen. Vandaag maken we kennis met Elvis Reynoso uit Santo Domingo. Hij kwam vier jaar geleden naar het eiland om zijn droom te volgen: het vinden van een goede, internationale baan om zichzelf te ontwikkelen.

Tekst: **Elisa Koek** Foto: **Ken Wong**

Hoe is jouw Curaçao-verhaal begonnen?

"Reizen is iets wat altijd al in mij zat en Curaçao interesseerde me. Het multiculturele van het eiland sprak me aan. In 2009 ben ik gedurende een week op vakantie gegaan naar het eiland om me te oriënteren. Het viel me op dat mensen positief op mij reageerden, omdat mijn Engels zo goed was. De meesten verwachtten dit kennelijk niet van een Santo Dominicaan en hierdoor maakte ik gemakkelijk contact. De week beviel goed en in 2011 besloot ik op Curaçao te gaan wonen. Ik vertelde mijn familie dat ik ging emigreren en ik een leidinggevende functie wilde op internationaal niveau. Mijn oom lachte me hard uit en zei dat ik moest stoppen met dagdromen, maar ik was zeker van mijn zaak en ging met dat doel naar Curaçao. Twee weken nadat ik was geland, hoorde ik dat ik was aangenomen als Regionaal Sales Manager. Mijn oom en de rest van mijn familie waren natuurlijk stomverbaasd, maar ontzettend blij."

Heb je je doel bereikt?

"Zeker. Curaçao heeft me een prachtige zoon gegeven en inmiddels ben ik Commercial Executive bij Avianca. Ik kan en moet veel reizen door mijn baan en zeker eens per maand ben ik in het buitenland en ontmoet ik vooraanstaande personen. Ik doe zaken met ministers, hotelmanagers en spreek met mensen met allerlei achtergronden. Dit is belangrijk voor mijn baan, maar ook voor mijzelf. Ik leer meer culturen kennen en ontwikkel mezelf verder. Inmiddels heb ik ook nieuwe doelen. Het moment waarop ik het ene doel heb bereikt, heb ik al een nieuw. Ik richt me nu op de promotie van Curaçao. Ik wil dat het eiland een begrip wordt in het buitenland en maak onder meer promo-video's om het eiland positief in het zonnetje te zetten."

Wat mis je aan Santo Domingo?

"De roadtrips. Ik vond het heerlijk om in de auto te stappen en een paar uur het eiland over de rijden. Het is de perfecte manier om wat tijd met vrienden of familie door te brengen. Je hebt de kans om bij te praten en ondertussen te genieten van alles wat voorbijkomt. De diversiteit in de natuur van Santo Domingo is prachtig: mooie rivieren, bergen en witte stranden wisselen elkaar af. Er is altijd iets te zien."

Wat zijn de grootste verschillen en overeenkomsten tussen Santo Domingo en Curaçao?

"De twee culturen hebben veel gemeen. Net als op Curaçao komt familie op Santo Domingo op de eerste plek. Toch zijn er ook verschillen. In Santo Domingo gaat alles sneller: er wonen meer dan twee miljoen mensen en het leven is hectischer. Op zakelijk gebied is Curaçao een stuk relaxter en leer je sneller collega's of anderen in je vakgebied kennen. Een heel groot verschil tussen beide eilanden is dat Curaçao veel veiliger is. Dit is ook een reden dat ik ervoor heb gekozen op Curaçao te gaan wonen. Iemand die geld heeft in Santo Domingo moet altijd op zijn hoede zijn. Als bankdirecteur bijvoorbeeld heb je bescherming nodig en kan je eigenlijk niet gewoon over straat lopen. Ik voel me hier veel veiliger."

Wat is jouw wens voor de toekomst van Curaçao?

"Meer groei en ontwikkeling in de economische en toeristische sector. Het merk Curaçao moet wereldwijd bekend en herkend worden. Dit wil ik voor de toekomst van mijn zoon. Door het eiland positief te ontwikkelen, creëren we meer kansen voor onszelf en onze kinderen. Door mijn werk en plannen, wil ik deel uitmaken van deze ontwikkelingen. Ik ben niet iemand die iets alleen zegt of erover klaagt, ik wil hier zelf ook aan bijdragen en het in actie zetten. Als je morgen een beter Curaçao wilt, moet je vandaag iets gaan doen. Wie je ook bent en wat je ook doet."